

Özet

Kamu diplomasisi, bir devletin yalnızca resmi kanallarla değil, halklar arası ilişkiler aracılığıyla da uluslararası arenada kendini tanıtmayı sağlayan bir yöntemdir. Bu diplomasi türü, geleneksel diplomasiye kıyasla halkların doğrudan iletişim kurmasını ve kültürel bağların güçlenmesini teşvik etmektedir. Kırgızistan gibi genç bağımsız devletler için kamu diplomasisi, uluslararası tanınırlığı artırma ve dış politikada etkinlik sağlama açısından hayati bir rol oynamaktadır.

Kamu diplomasisi, bağımsızlığımızı kazandıktan sonra Kırgızistan dış politikasında önemli bir unsur haline gelmiştir. Nitekim Kırgız kamu diplomasisi çalışmalarının temel amacı, Kırgızistan'ın barışçıl ve kültürel zenginliklerle dolu bir ülke olarak tanınmasını sağlamaktır. Bu süreçte uluslararası öneme sahip Manas Destanı ve Cengiz Aytmatov ise çok kritik bir rol oynamıştır.

Değişim ve Dönüşüm Sürecindeki Kırgızistan ve Kamu Diplomasisi.

Dr. Bahtgül KALAMBEKOVA - Büyükelçi (E)

Kamu diplomasisi, uluslararası ilişkiler, iletişim ve halkla ilişkiler teorilerinden beslenen çok boyutlu bir kavramdır. Literatürde bu terim, ilk kez 1965 yılında kullanılsa da kamu diplomasisinin uygulamaları aslında çok daha eskiye dayanır. Özellikle Soğuk Savaş döneminin iki kutuplu dünyasında bu tür yaklaşımların önemi artmıştır. Sonraki dönemde bu tür fikirlerin daha fazla rağbet gördüğü ve farklı alanlarda pratik uygulamalara gidildiği söylenebilir.

Kamu diplomasisi, devletin dış politikasının önemli bir parçası olmuş ve özellikle bağımsızlığını yeni kazanan ülkeler için kritik bir rol oynamıştır. Eski sistemden yeni bir sisteme geçiş yapan ülkeler için bu süreç, aynı zamanda ulus devlet olma fikrinin tartışıldığı bir dönemde gerçekleşmiştir. Küreselleşmenin etkisiyle ulus devletlerin varlığı sorgulanırken, bağımsızlığını yeni kazanan cumhuriyetler, ulus devlet olma ihtiyacı hissetmiş ve bu doğrultuda imkanlar elde etmiştir. Bu çerçevede kamu diplomasisi, dış politikanın etkili bir enstrümanı olarak kullanılmış ve hala da kullanılmaya devam etmektedir.

Daha önce büyük bir sistemin bir parçası olan ülkeler, özellikle Kırgızistan gibi Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nden (SSCB) ayrılan devletler, yeni egemenlik şartlarında kamuoylarını oluşturmak ve dış dünyaya kendilerini anlatmak durumunda kalmışlardır. Bu süreçte, komşu ülkelerle ilişkilerin yeniden tanımlanması ve yeni bağlamlara uygun hale getirilmesi ihtiyacı ön plana çıkmıştır.

Kırgızistan'ın bağımsızlığını ilan etmesi, egemen bir devlet olarak dış politikasını belirlemesi ve bunu uluslararası alanda gerçekleştirmesi, iki kutuplu sistemin çöküşüne denk gelen yıllarda gerçekleşmiştir. Bu dönemde Kırgızistan, dünyadaki yeni dinamiklere uyum sağlama çabası içerisinde olmuş ve mevcut gidişata uygun şekilde hareket etmeye gayret etmiştir. Bu dönem, aynı zamanda ulus devletin konumlanma sürecinin başlangıcını teşkil etmiştir.

Kırgızistan, 31 Ağustos 1991 tarihinde bağımsızlığını ilan eden ilk Orta Asya Cumhuriyeti olmuştur. 1989 yılında Kırgızca'nın devlet dili olarak kabul edilmesi, SSCB'de bir ilk olmuştur. Ayrıca 5 Mayıs 1993 tarihinde kabul edilen anayasa, günümüzde yapılan bazı değişikliklerle halen yürürlükte kalmaya devam etmektedir. Aynı yıl Kırgızistan, SSCB'den bağımsız para birimini kullanmaya başlamıştır. Bu ilkler, Kırgızistan'ın bağımsızlığını ve özzerliğini pekiştirmiştir. Kırgızistan, kamu diplomasisi açısından Kazakistan ve Özbekistan gibi tarihi ve kültürel ortaklıkları olan ülkelerle ilişkilerini de göz önünde bulundurarak, bağımsızlık sonrası yalnızca ortak yanları değil, özgün özelliklerini de vurgulamayı önemsemiştir.

Kamu diplomasisi, sadece Kırgızistan gibi bağımsızlığına yeni kavuşmuş ülkeler için değil, tüm devletler için stratejik bir araç haline gelmiştir. Fakat bu süreçte Kırgızistan, belirgin bir avantaja sahip olmuştur. Tarihi açıdan hiçbir komşu ülkeyle ciddi bir siyasi problem miras almamış olması ağırlıklı olarak ülkeyi tanıtmaya, ekonomiyi geliştirmeye, turizm, kültür, bilim ve eğitim gibi alanlarda cazibesini artırmasına olanak sağlamıştır. Tarihten gelen bu sorunsuz ilişkiler sayesinde ortak çıkarları gözeten, karşılıklı yarar sağlayan dostluk ve işbirliği ilişkileri kurmak için oldukça elverişli bir zemine sahip olmuştur. Bu durum, Kırgızistan'ın dünyaya açılması ve kendisini uluslararası topluma tanıtmaya açısından kolaylaştırıcı bir faktör olmuştur. Egemenlik sürecinin başlangıcında Kırgızistan, dinamik bir şekilde hareket etmiş, önceliklerini belirleyerek bunları hayata geçirmiştir.

Bu dönemde Kırgızistan dört temel hedefi ortaya koymuştur;

- **Uluslararası Tanınma ve Kabul:** Kırgızistan, bağımsızlık ilan ettikten sonra, dış dünyada

25 Aralık 2024

tanınma ve kabul edilme sürecine büyük önem vermiştir. Uluslararası platformda yerini almak ve küresel ilişkilerde daha aktif bir rol oynamak, ülkenin kamu diplomasisinin temel hedeflerinden biridir.

- **Barışçıl Diplomasi ve Çatışma Çözümü:** Kırgızistan, Asya'nın kalbinde yer alırken, farklı etnik gruplar ve kültürler arasında denge kurmayı başarmış ve barışçıl diplomasiye yönelmiştir. Bu, özellikle Orta Asya'daki diğer ülkelerle ilişkilerini geliştirme konusunda kritik bir strateji olmuştur.

- **Ekonomik Bağımsızlık ve Kalkınma:** Kırgızistan, doğal kaynaklardan yoksun olmasına rağmen özellikle tarım ve sanayiye geliştirme yolunda adımlar atmıştır. Dış yatırım çekmek, ticaret ilişkilerini güçlendirmek ve pazar ekonomisine entegre olmak, uzun vadeli ekonomik bağımsızlık hedefini pekiştiren unsurlardandır.

Kırgızistan'ın tarihi ve kültürü mirası, Türk Dünyası ile bağları barışçıl devlet ve egemenlik anlayışı ile uyguladığı ekonomik diplomasi ve dışı açılma stratejisi bu hedeflerini gerçekleştirmede önemli rol oynamıştır.

Ancak tüm bu etmenler kadar Kırgızistan kamu diplomasisinde Manas Destanı ve Cengiz Aytmatov faktörleri de çok büyük rol oynamıştır.

Kırgızistan, asırlar öncesinde Manas Destanı ile tanınmış bir halktır. Bu, yalnızca Kırgız halkının değil, tüm Türk dünyası ve eski Sovyet cumhuriyetlerinin de büyük bir kültürel mirası ve gurur kaynağıdır. Çünkü; dünya kültür mirası hazinesine paha biçilmez bir katkı olarak kabul edilmektedir. Manas Destanı, sadece bir sözlü yaratıcılık ürünü ya da devasa bir eser değil, aynı zamanda Kırgız halkının tarihini, kültürünü, dünya görüşünü, toplumsal yaşam anlayışını, askeri işler ve uluslararası ilişkiler deneyimlerini içeren bir ansiklopedi olarak tanınmaktadır. Bu destan, Kırgızların kültürel kimliklerini ve tarihsel katkılarını dünyaya duyurmak adına önemli bir diplomatik araç olarak kullanılmaktadır.

Uluslararası üne sahip bir romancı ve edebiyat dünyasında derin izler bırakmış büyük bir düşünür olmasının yanı sıra, diplomat, devlet adamı, gazeteci ve çok yönlü bir kişilik olarak bilinen Cengiz Aytmatov ise eserleriyle Kırgız halkının kültürel mirasını dünya çapında tanıtmıştır. Eserleri, yüzlerce yabancı dile çevrilmiş ve dünya çapında çok sayıda okur bulmuştur. Özellikle aydın kesim ve gençler arasında büyük bir ilgiyle okunmuştur.

Sonuç

Bağımsızlığından itibaren Kırgızistan, diplomasiyi etkin bir şekilde kullanmak için çaba göstermektedir. Kırgızistan,

egemen bir devlet olarak dış politikasını özgürce belirleme sürecinde, dünya dinamiklerine uygun en iyi kararları almayı amaçlamaktadır. Aynı zamanda modern bir ulus-devlet olarak inşa süreci hala devam etmektedir.

Kırgızistan, kamu diplomasisinde “yumuşak güç” kavramını benimsemektedir. Ülke, barışçıl bir diyalog kültürü oluşturmayı ve uluslararası alanda kendini barışsever bir ülke olarak konumlandırmayı amaçlamaktadır. Kırgızistan'ın kamu diplomasisi, sadece hükümetin değil, vatandaşların da aktif katılımını içermektedir.

Kırgızistan'ın kamu diplomasisi, kendine has özelliklerle kurumsallaşmakta ve gelişmektedir. Artık sadece siyasetçiler değil, vatandaşlar ve birçok aktör bu süreçte yer almaktadır. Kamu diplomasisinin çok paydaşlı yapısı, çoklu aktörlerin sürece dahil olmasını sağlamaktadır. Kırgızistan'da yaşanan anayasal krizler ve devrimler gibi toplumsal olaylar, kamu diplomasisinin etkinliğini olumsuz yönde etkileyebilmiştir. Halkın yaşadığı travmalar, iletişimi daha da zorlaştırmış ve halkı aydınlatmak, kamu diplomasisinin önemli görevlerinden biri haline gelmiştir.

Kırgızistan'ın kamu diplomasisi, ülkenin dağlık yapısı, denize çıkışının olmaması, sınırlı tarım alanları ve doğal kaynaklar açısından zengin olmaması gibi zorluklarla karşı karşıya olsa da kültürel ve tarihi değerler üzerinden önemli bir konum elde etmeye çalışmaktadır. Manas Destanı ve Cengiz Aytmatov bu süreçte çok kritik rol oynamaktadır. Cengiz Aytmatov'un çalışmaları, Kırgızistan'ın uluslararası arenada tanınırlığını artırmada önemli bir yer tutmaktadır. Aytmatov'un fikirleri, barış kültürünün yerleşmesinde ve savaş kültürünün dönüşümünde önemli bir ilham kaynağıdır. Onun eserleri, Kırgız halkının düşünsel ve kültürel derinliğini dünyaya tanıtan eşsiz bir araçtır. Aytmatov'un mirası, Kırgızistan'ın yumuşak güç kapasitesinin önemli bir parçasıdır.

Türk Dünyası'yla ilişkilerin artırılması da önemli bir stratejidir. Kırgızistan, gelişmiş ülkelere örnekler olarak Türk Dünyası'yla kamu diplomasisini güçlendirebilir. Türk Dünyası, kültürel zenginlikleri ve edebiyatıyla diplomasi alanında da önemli bir “yumuşak güç” kaynağı olabilir.

Cengiz Aytmatov adına bir Kamu Diplomasisi Enstitüsü'nün kurulması, Kırgızistan için değerli bir girişim olabilir. Bu enstitü, Türk Dünyası'nın kültürel ve diplomatik işbirliğini geliştirmek için önemli bir platform olabilir. Ayrıca “Issık Göl Forumu”, uluslararası bir kamu diplomasisi platformu olarak daha etkin kullanılabilir. Ortak tarih ve kültürel miras, Türk devletleri arasında diplomatik ilişkilerin temelini oluşturmalıdır.

25 Aralık 2024

Türk Dünyası için ortak değerlerimizi ve tarihsel mirasımızı etkili bir şekilde tanıtmak bu süreçte önemli rol oynayacaktır. Ortak projelerle ve bölgesel işbirliğiyle Türk Dünyasının, uluslararası diplomasi alanında çok daha güçlü bir konuma gelmesi hedeflenmelidir. Türk devletlerinin yumuşak güç unsurları bir araya getirildiğinde, bu güç birliği uluslararası arenada önemli bir etki yaratacaktır. Kültürel miraslarımız, diplomatik girişimlerde birleştirici bir rol oynamalıdır. Kırgızistan ve Türk Dünyası, ortak tarih ve kültürel miraslarını kullanarak daha güçlü bir diplomatik pozisyon elde edebilir.

Türk Dünyası'nın daha güçlü bir birliği ve etkili bir kamu diplomasisi için bu kültürel ve toplumsal değerlerin gündemde tutulması, her bir halkın benzersiz kimliğini ve ortak paydalarını ön plana çıkarmak adına oldukça değerli bir adımdır. Kırgızistan'ın özellikle bu konularda gösterdiği çabaların daha geniş bir platformda sunulması, halklar arasındaki anlayış ve işbirliğini güçlendirebilir. Türk Dünyası'ndaki her ülkenin, özellikle de Türkiye'nin kamu diplomasisi deneyimlerinin paylaşılması büyük önem taşımaktadır. Türkiye'nin etkin bir kamu diplomasisi yürütmesi, Türk Dünyası'ndaki diğer ülkelere de örnek olabilir. Aynı şekilde Kırgızistan'ın bu alandaki başarıları, Türk Dünyası'ndaki diğer ülkeler için bir rehber olabilir. Kırgızistan, Türkiye ve diğer Türk devletlerinin bir araya gelip ortak bir kamu diplomasisi stratejisi belirlemeleri, bu sürecin çok daha etkili olmasına katkı sağlayacaktır.

Yazar Hakkında

Dr. Bahtigül Kalambekova - Büyükelçi (E)

Kırgız Devlet Üniversitesi Ekonomi Fakültesi'nden 1982'de Kırmızı Diploma ile mezun olmuş, Batken Belediye Başkanlığı Tarım Planlama Dairesi ekonomisti olarak çalışma hayatına başlamıştır. Daha sonra kamu sektörü büyük işletmelerinde Planlama Dairesi Başkanı, Ekonomiden Sorumlu Genel Müdür yardımcısı, Komsomol İl Komitesi 1. Başkanlığı görevlerinde bulunmuş, aynı zamanda Moskova Komsomol Yüksek Okulu Siyasal Bilimler Bölümünde 2. yüksek tahsilini yapmış, SSCB Bilimler Akademisi Şarkiyat Enstitüsünde Doktora tezini hazırlamış ve 1993'te "Politik Ekonomi" dalında İktisat doktoru unvanını almıştır.

Beşer yıllığına iki dönem İl Meclisi Üyesi seçilmiş, Jogorku Keneş'e Milletvekili olarak girme hakkını kazandığı Ekim 2020 Genel Seçimlerinin sonuçları tamamen iptal edilmiş ve 2021'de yeni seçimlere gidilmiştir.

1993'ten beri Kırgızistan Dışişleri Bakanlığında çeşitli görevlerde bulunmuştur. 1995-1997 arası Kırgız Cumhuriyeti Ankara Büyükelçiliği Başkatipli, Kasım 2001'den Aralık 2004'e kadar Elçi-Müsteşar olarak Türkiye'de bulunmuştur. Türkiye'deki görevleri sonrası Dışişleri Bakanlığında Bakan Danışmanı, Bakan Yardımcısı, Dışişleri Devlet Bakanı Yardımcısı, Geçici Hükümet Başkanı Başdanışmanı ve Haziran 2010 Referandumundan sonra Cumhurbaşkanı Dış ilişkilerden sorumlu Başdanışmanı ve Kırgız Cumhuriyeti Londra Büyükelçisi görevlerini üstlenmiştir. Mart 2023'e kadar Kırgız Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığında Özel Yetkili Büyükelçi ve Mart 2023-Mayıs 2024 arası Kırgız-Türk Manas Üniversitesi Rektör Vekili görevlerinde bulunmuştur.

Devlet Başkanı'nın 9 Ağustos 2002 tarihli kararnamesi ile Kırgız Cumhuriyeti Olağanüstü ve Tam Yetkili Elçi ve 18 Kasım 2010 tarihli kararnamesi ile Kırgız Cumhuriyeti Olağanüstü ve Tam Yetkili Büyükelçi Diplomatik rütbesi verilmiştir.

"Türk Dünyasına Hizmet Uluslararası Ödülü"ne iki defa (2003, 2015) layık görülmüş, "Mustafa Kemal Atatürk" Uluslararası Vakfı Altın Madalyası (2007), "Kırgız Cumhuriyeti Jogorku Keneşi Onur Belgesi" (2018) ve "Çin Halk Cumhuriyeti Özel Kitap Ödülü" (2020) ile de onurlandırılmıştır. Kırgız Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı Onur Belgesine 5 defa ve Yıldönümü Madalyalarına da 3 defa layık görülmüştür.

Ulusal ve yabancı dergilerde 48 makalesi, "Kırgızistan'da Nüfus Yoğunluğu" adlı Monografisi, Türkçeden Kırgızca'ya çevrilmiş Atatürk'ün Büyük Nutku başta olmak üzere 3 kitabı ve Kırgızca'dan Türkçeye çevrilmiş 3 kitabı, İngilizceden Kırgızca'ya çevrilmiş 2 kitabı yayınlanmıştır. İlgi alanları arasında devlet egemenliği, ekonomi politik, ekonomik güvenlik, kırsal nüfus yoğunluğu ve istihdam meseleleri, uluslararası çatışmalar, mülteciler, iç ve dış göçler, Fergana Vadisi'nde hudut, güvenlik, sınır aşan sular, yeraltı zenginliklerin paylaşımı, yoksulluk sorunları yer almaktadır.

25 Aralık 2024**Dış Politikada Kamu Diplomasisi**

Tarihin en eski devirlerinden beri toplumların algılarını şekillendirmek iç ve dış politikanın en temel unsurlarından biri olmuştur. Ulus devlet yapısının yaygınlaşması ve uluslararası ilişkilerde ulus devletlerin temel aktör olmasından sonra ise diplomasi kadar kamu diplomasisi de uluslararası ilişkilerde çok önemli bir rol oynamaya başlamıştır.

Bir devletin kabul eden devlet nezdinde diplomatik ilişkilerini Büyükelçiler ve Konsoloslar olmak üzere diplomatlar yürütmektedir. Devletlerarası ilişkilerde çok önemli bir fonksiyonu olan kamu diplomasi de bu diplomatlar yürütmektedir. Kamu diplomasisi faaliyetleri sadece o ülke halkının değil, aynı zamanda o devlet yöneticileri nezdinde de önemli bir etki oluşturmaktadır. Devletler arasındaki ilişkilerin seyri de diplomasi nin diğer faaliyetleri kadar kamu diplomasisi de kilit bir rol oynamaktadır.

Kapadokya Üniversitesi ve Ankara Kriz ve Siyaset Araştırmaları Merkezi (ANKASAM) iş birliğinde yürütülecek Dış Politikada Kamu Diplomasisi projesi ile kamu diplomasisinin uygulanmasına yönelik esasların ortaya konması, hangi faaliyetlerin ön plana çıktığının belirlenmesi ve Türkiye'ye yönelik yürütülen kamu diplomasisi faaliyetlerinin birinci ağızdan ortaya konması amaçlanmaktadır. Böylece Türk Dış politikasının şekillenmesine ve alınacak kararlara katkı sağlanması hedeflenmektedir.

Proje hakkında detaylı bilgiye;
<https://commonhorizon.kapadokya.edu.tr/> adresinden ulaşabilirsiniz.

Prof.Dr. Şafak OĞUZ

2019 yılında Doçentlik ve 2024 yılında Profesör unvanını alan Prof.Dr. Şafak OĞUZ, Türk Silahlı Kuvvetleri'ndeki (TSK) 23 yıllık hizmetinden sonra 2021 yılında emekli olmuştur. Görevi esnasında Birleşmiş Milletler (BM) ve Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (NATO) bünyesinde de çalışan OĞUZ, Kitle İmha Silahları, Terörizm, Uluslararası Güvenlik, Uluslararası Örgütler ve Barış ve Çatışma Çalışmaları konularında çalışmalar yapmaktadır. Prof.Dr. Şafak OĞUZ, halen Kapadokya Üniversitesi İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi Dekan Vekili olarak görev yapmaktadır. İyi derece İngilizce ve Almanca bilmektedir.

Prof. Dr. Mehmet Seyfettin EROL

Boğaziçi Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü'nden 1993'de mezun oldu. Boğaziçi Üniversitesi'nde 1995'de Yüksek Lisans çalışmasını tamamlayan Erol, 2005 yılında Ankara Üniversitesi'nde yaptı. 2009'da "Uluslararası İlişkiler" alanında doçent ve 2014 yılında da Profesörlük unvanlarını aldı.

Uzmanlık alanları, "Jeopolitik", "Kriz Yönetimi", "Güvenlik", "Türk Dış Politikası" ve "Türk Dünyası" olan Prof. Erol'un, bu konularda çok sayıda bilimsel makalesi ve kitabı bulunmaktadır.

Avrasya Dosyası, Karadeniz Araştırmaları, Gazi Akademik Bakış, Bölgesel Araştırmalar Dergisi, Uluslararası Kriz ve Siyaset Araştırmaları dergileri editörlükleri ile TRT, Kanal A ve BBN Türk'te radyo-televizyon programları yapan, Türkiye'nin önde gelen dergi ve gazetelerinde köşe yazarlığı yapan-görüşleri yayımlanan Prof. Erol, bu çalışmalarından dolayı 2007'de Türk Dünyası Yazarlar ve Sanatçılar Vakfı (TÜRKSAY) "Türk Dünyası Hizmet Ödülü", 2015'de Türkiye Yazarlar Birliği (TYB) "Basın-Fikir Ödülü" başta olmak üzere çok sayıda ödüle layık görülmüştür.

Ufuk, Ankara ve Gazi Üniversitelerinde dersler veren Prof. Erol, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İİBF Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde öğretim üyesi olarak akademik çalışmalarını devam ettirmektedir. Türkiye'nin önde gelen düşünce merkezlerinde (ASAM, SDE, GSAM, USGAM) uzman ve kurucu başkan olarak görevler üstlenen Prof. Erol, 2016'dan bu yana Ankara Kriz ve Siyaset Araştırmaları Merkezi (ANKASAM) Kurucu Başkanı olarak bu alandaki faaliyetlerini devam ettirmektedir.